

Srebrenica između odgovornog sjećanja i ciljanog poricanja

*Crna Gora mora ustanoviti Dan sjećanja na genocid u Srebrenici i odgovorno se odnositi prema istini o ovom zločinu. koji je test ljudskosti i dostojanstva svih nas. Važno je da **negatore genocida u regionu stavimo na marginu – zbog žrtava i budućnosti djece u Crnoj Gori i cijeloj regiji. Temelji boljeg društva ne mogu se graditi na neistinama, relativizaciji i revizionizmu, *poručeno je sa memorijalne tribine “*Srebrenica između odgovornog ** sjećanja i ciljanog poricanja**“, * održane sinoć u organizaciji *Centra za građansko obrazovanje (CGO)*, *Bošnjačkog vijeća u Crnoj Gori* i *Akcije za ljudska prava (HRA)*, * u okviru obilježavanja 30 godina od genocida u Srebrenici.

Dr Muamer Džananović, direktor Instituta za istraživanje zločina (BiH), ukazao je na *ideološke razloge masovne kampanje zločina u BiH*, posebno u istočnoj Bosni, gdje je Srebrenica bila jedna od meta. Istakao je da se, radi razumijevanja razloga genocida u i oko Srebrenice, mora analizirati cijeli period zločina – od početka 1992. do jula 1995.

“*Negiranje genocida počelo je već tokom njegovog izvršenja i, nažalost, traje u kontinuitetu**, uz kraća zatišja. Obznanjivanje činjenica o masovnim strijelanjima i grobnicama odmah nakon pada Srebrenice pokrenulo je val prikrivanja zločina - premještanja tijela, manipulacije dokazima i stvaranja lažne slike stvarnosti. Taj proces nije zaustavljen, samo je postao sofisticiraniji*,” kazao je on.

Džananović je naglasio da je *genocid u BiH bio planski, sistemski i vođen s političkog vrha*. “*Negiranje je nastavak te politike** - politike koja pokušava izbrisati tragove zločina, omalovažava žrtve i sprječava priznanje istine i izgradnju mira. Tu prednjače i koordinirano djeluju vlasti Srbije i entiteta Republika Srpska*,” dodao je.

“*Crna Gora je podržala Rezoluciju o Srebrenici, ali implementacija izostaje.** To pokazuje koliko je još posla pred nama - posebno jer se i u crnogorskom društvu čuju glasovi koji umanjuju ili negiraju genocid, šaljući pogrešne i opasne poruke*,” zaključio je Džananović.

Suljo Mustafić, predsjednik Bošnjačkog vijeća u Crnoj Gori, istakao je da

memorijalizacija žrtava nije samo obaveza prema prošlosti, već i temelj budućeg suživota i međusobnog poštovanja.

„*Generalna skupština UN usvajanjem Rezolucije, prošle godine, pružila je djelimičnu civilizacijsku satisfakciju srebreničkim majkama**. Crna Gora je tu Rezoluciju podržala i pokazala da više nije na pogrešnoj strani istorije, kao do sredine 90-ih, kada je bila i Srebrenica. Time se obavezala i na obilježavanje međunarodnog Dana sjećanja*“, naveo je on.

Podsjetio je da je Skupština Crne Gore prethodno donijela dva vlastita akta - Deklaraciju 2009. i Rezoluciju 2021. godine o osudi genocida u Srebrenici.

“*Crna Gora se obavezala da osudi svako poricanje genocida u Srebrenici.** Očekujemo da poglavlje o genocidu uđe u obrazovni sistem i da pravosuđe dosljedno presuđuje one koji veličaju ratne zločince osuđene, **pred međunarodnim sudovima, za zločine i genocid u Srebrenici. Crnogorski državni organi moraju biti brana ideologijama koje su dovele do genocida, a ne** podrška ili nijemi posmatrači** ideologijama koje su bile potpora zločinačkoj politici i tom velikodržavnom naumu*,“ poručio je Mustafić.

Daliborka Uljarević, izvršna direktorka CGO-a, poručila je da je *odgovorno sjećanje zadatak svih, a posebno institucija.*

„*Genocid u Srebrenici nije samo mračna stranica istorije, već test naše ljudskosti i spremnosti da se suočimo sa istinom**, što je posebno važno kada svjedočimo afirmaciji ideologija koje su vodile tom zločinu. Imamo dvije realnosti: istina, potvrđena presudama najviših sudova, i negiranje, koje pokušava umanjiti, relativizovati ili opravdati nepojmljivo. Odgovorno sjećanje nije puka komemoracija, već proces suočavanja i otpora poricanju, u kojem imena i životi 8.372 ubijena muškarca i dječaka ne smiju biti statistika, već podsjetnik da se užas ne ponovi*“, kazala je ona.

Naglasila je i *značaj politika, obrazovanja i medija*. “*Zato insistiramo da politika prestane da trguje istinom, da obrazovni sistem ne prećutkuje činjenice, a mediji ne budu platforma za negatore. Jedna od inicijativa koju smo pokrenuli je i oduzimanje nagrade ratnom zločincu Radovanu Karadžiću*“, pojasnila je, dodajući je to moralni minimum prema žrtvama i društvu koje želi pravdu.

“*Ako želimo da Crna Gora bude dostojna svojih najboljih vrijednosti, **posebno principa čojstva i junaštva,** moramo dokazati da umijemo pamtiti, priznati i osuditi zločine - bez kalkulacija, straha i laži*”, zaključila je Uljarević.

Tea Gorjanc Prelević, izvršna direktorka HRA, istakla je da je *negiranje genocida znači i negiranje međunarodnog sudstva i pravde za žrtve. *

“*Haški tribunal je presude, kojima je utvrdio odgovornost za genocid i za ratne zločine u Srebrenici, zasnovao na iskazima oko 1.500 svjedoka i 28.000 dokaza**. U suđenjima je učestvovalo 46 sudija iz 34 zemlje. Za genocid i druge zločine osuđeno je više od 50 osoba. Ostaci žrtava pronađeni su u preko 80 grobnica, od čega samo osam primarnih, što pokazuje ogroman napor da se zločin sakrije*”, podsjetila je ona.

Dodala je da je prva Komisija za istraživanje događaja u Srebrenici, koju je formirala Vlada entiteta Republika Srpska 2004, utvrdila da je *preko 20.000 osoba učestvovalo u genocidu*. “*Reći da je sve to podvala je apsurdno i drsko i predstavlja posljednju fazu genocida*”, naglasila je.

Ukazala je da građani Crne Gore dominantno prepoznaju Srebrenicu kao najveći zločin 90ih, što pojedini političari poriču. “*Slažem se sa Dubravkom Stojanović da je riječ o političkoj potrebi za monopolom na status žrtve, koji navodno opravdava dalje postupke. Zato je u Crnoj Gori je poslije UN rezolucije o Srebrenici uslijedio pritisak da se donese i Rezolucija o Jasenovcu*”, pojasnila je.

Mirsad Rastoder, publicista, koji je moderirao tribine, podsjetio je na crnogorske pravosnažne presude za zločine počinjene tokom 90-ih i istakao potrebu za dosljednijim procesuiranjem zločina i edukacijom mladih.

On je ocijenio da je *Crna Gora decenijama ostala na pola puta između iskrenog suočavanja s prošlošću i ciljanog poricanja, bez dosljednog sprovođenja odluka i međunarodnih obaveza*.

„*Krajnje je vrijeme da društvo napravi otklon od ideologija koje su vodile u zločine, suoči se sa sopstvenom ulogom u ratu i odgoji generacije u čijim će srcima odjekivati - oprost, Srebrenice**. To je najbolja brana da prerušena prošlost ne postane budućnost ove zemlje i regiona*“, kazao je Rastoder, zaključujući da *u udžbenike treba uđe istina o genocidu u Srebrenici i drugim zločinima.*

Organizatori su još jednom pozvali nadležne institucije Crne Gore prepoznaju svoju moralnu i zakonsku obavezu i uspostave Dan sjećanja na žrtve genocida u Srebrenici u zvaničnom kalendaru, ali i prestanu tolerisati poricanje i glorifikaciju ratnih zločinaca.

Maja Marinović, saradnica na programima

--

Centar za građansko obrazovanje (CGO)

Centre for Civic Education (CCE)

A: Ulica Svetlane Kane Radević 1

* 81 000 Podgorica*

* Crna Gora / Montenegro*

* T: + 382 20 228 479 *

* F: + 382 20 228 499 *

* Website: www.cgo-cce.org *

[image: <https://www.facebook.com/cgo.cce/>]

[image: <https://x.com/cgocce>]

[image: https://www.instagram.com/cgo_cce]

[image:

<https://www.linkedin.com/company/centre-for-civic-education-cce---centar-za-gra%C4%91ansko-obrazovanje-cgo-/posts/?feedView=all>]

[image: <https://www.youtube.com/@CGOCCE1>]